

บรรพชิตนิกายวัชรยาน (เกปุระ) ใช้คำว่า “พระ” แทน “นาย” ได้หรือไม่ ?

คดีปกครองที่นำมาเล่าสู่กันฟังในฉบับนี้ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการขอมีบัตรประจำตัวประชาชนของของภิกษุ ซึ่งศาลปกครองได้ตีความคำว่า “ภิกษุ” โดยการนำพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาแปลความหมายเนื่องจากพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 ไม่ได้กำหนดนิยามไว้

โดยในเรื่องนี้พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 ที่ใช้บังคับอยู่ขณะมีข้อพิพาท ประกอบข้อ 2 (3) ของกฎกระทรวงกำหนดบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2548 กำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งมีอายุตามที่กำหนดและมีชื่อในทะเบียนบ้านต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน ยกเว้น “ภิกษุ” สามเณร นักพรต และนักบวช ที่ไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีการออกหนังสือสุทธิให้แก่ภิกษุซึ่งสามารถใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชน แต่หากจะขอมีบัตรประจำตัวประชาชนก็สามารถดำเนินการได้โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กรมการปกครองและมหาเถรสมาคมกำหนด ส่วนการใช้คำนำหน้านามว่า “พระ” นั้น มหาเถรสมาคมกำหนดให้การใช้นามพระภิกษุที่ไม่เคยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ในทะเบียนราษฎรของวัดให้ใช้คำว่า “พระ” แล้วตามด้วยชื่อตัว ชื่อสกุลของพระภิกษุ

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีเป็นบรรพชิตนิกายวัชรยาน (เกปุระ) ได้ยื่นขอทำบัตรประจำตัวประชาชนต่อผู้อำนวยการเขตโดยใช้คำนำหน้านามว่า “พระ” แทนคำว่า “นาย” แต่ผู้อำนวยการเขตไม่ดำเนินการให้ จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อให้มีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งปฏิเสธดังกล่าวและให้ออกบัตรประจำตัวประชาชนโดยใช้คำนำหน้าว่า “พระ” ให้แก่ผู้ฟ้องคดี เพื่อให้มีสิทธิทุกประการที่จะดำเนินชีวิตตามวิถีทางแห่งบรรพชิตและสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

โดยผู้ถูกฟ้องคดี (ผู้อำนวยการเขต) ให้เหตุผลที่ปฏิเสธคำขอดังกล่าวว่า ผู้ฟ้องคดีไม่ได้มีชื่อในทะเบียนราษฎรของวัด และไม่มีหลักฐานหนังสือสุทธิแสดงว่าเป็นพระภิกษุ อีกทั้งมิใช่พระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์

ผู้ฟ้องคดีมีสถานะเป็น “ภิกษุ” ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 หรือไม่ ? และมีสิทธิใช้คำนำหน้านามว่า “พระ” แทนคำว่า “นาย” หรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดนิยามของผู้มีสภาพเป็นภิกษุ สามเณร นักพรต และนักบวชไว้ในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 หรือในกฎกระทรวงกำหนดบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2548 จึงต้องแปลความหมายคำว่า “ภิกษุ” ให้สอดคล้องตามมาตรา 5 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งบัญญัติให้ “คณะสงฆ์” หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจในหรือนอกราชอาณาจักร และ “คณะสงฆ์อื่น” หมายความว่า บรรดาบรรพชิตจินิกายหรือนัมนิกาย จึงเห็นได้ว่า “ภิกษุ” ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนย่อมต้องเป็นพระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ เมื่อผู้ฟ้องคดีเป็นบรรพชิตนิกายวัชรยาน (เกปุระ) ซึ่งมีใช้พระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ที่มีสิทธิใช้คำนำหน้านามว่า “พระ” แทนคำว่า “นาย” ผู้ฟ้องคดีจึงไม่อาจขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อแก้ไขคำนำหน้านามเป็นคำว่า “พระ” ได้

ส่วนการที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่แก้ไขคำนำหน้านามจากคำว่า “นาย” เป็นคำว่า “พระ” จะกระทบต่อเสรีภาพในการถือศาสนาของผู้ฟ้องคดีหรือไม่ นั้น ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยประเด็นนี้ว่า เมื่อการกำหนดให้พระภิกษุที่ได้รับการบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์และยังมิเคยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ในทะเบียนราษฎรของวัดใช้คำนำหน้านามว่า “พระ” แทนคำว่า “นาย” มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมปกครองพระภิกษุและเพื่อประโยชน์ทางทะเบียน

ราษฎร อันจะช่วยป้องกันมิให้เกิดกรณีที่พระภิกษุมีการแสดงภาวะที่ไม่แน่นอนว่าเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ รวมทั้งช่วยในการตรวจสอบมิให้พระภิกษุกระทำการอันฝ่าฝืนต่อกฎหมาย การใช้คำหน้านามว่า “พระ” จึงมิใช่เป็นการให้สิทธิพิเศษหรือประโยชน์พิเศษแก่พระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 การที่ผู้ถูกฟ้องคดีปฏิเสธคำขอของผู้ฟ้องคดี จึงมิได้เป็นการกระทบต่อเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามวิถีทางแห่งบรรพชิตนิกายวัชรยาน (เถรวาท) ของผู้ฟ้องคดีตามที่มาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองไว้แต่อย่างใด ดังนั้น คำสั่งที่ปฏิเสธคำขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ฟ้องคดีเพื่อแก้ไขคำนำหน้านามจากคำว่า “นาย” เป็นคำว่า “พระ” จึงชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 149/2557)

คดีนี้นอกจากศาลปกครองสูงสุดจะได้วินิจฉัยประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวแล้ว คำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดในคดีนี้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเจตนารมณ์ของการกำหนดให้มีบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับผู้มีสัญชาติไทยว่า ไว้ใช้แสดงตนเพื่อประโยชน์ของผู้ถือบัตรเองและทางราชการ รวมทั้งเหตุผลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการยกเว้นการมีบัตรประจำตัวประชาชนสำหรับบุคคลบางประเภท อาทิ ภิกษุ สามเณร นักพรต และนักบวช ผู้มีกายพิการ เดินไม่ได้หรือเป็นใบ้หรือตาบอดทั้งสองข้าง หรือผู้มีจิตพินิจไม่สมประกอบ ผู้อยู่ในที่คุมขัง และบุคคลซึ่งกำลังศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ซึ่งผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดได้จากคำพิพากษาดังกล่าว ครับ !

นายปกครอง